

роману, а й сам постмодерністський роман бере в ньому активну участь, грає свою роль, і в такий спосіб, залучає читача в художній театральний простір.

Головна ж властивість перформативної поетики – націленість тексту на ігрові взаємовідношення з читачем і його безпосередня участь у творенні нових смислів. Гра в постмодерні має як власну цінність як онтологічна характеристика людської культури в цілому, водночас є специфічним способом комунікації. Постструктуралістські і постмодерністські практики звертають увагу на гру в художньому тексті, асоціативні ігри інтертекстуальних та вербальних полів тощо, зводячи гру в статус свідомої стратегії, що робить актуальним вивчення феномену перформативної поетики постмодерністської літератури.

Список використаної літератури

1. Апинян Т. А. Игра в пространстве серьезного: игра, миф, ритуал, сон, искусство и другие / Т. А. Апинян. – Москва, 2003. – 398 с.
2. Барт Р. Смерть автора / Р. Барт // Коммуникационные стратегии культуры. – Новосибирск, 2003. – С. 79-85.
3. Бахтин М. М. Эстетика словесного творчества / М. М. Бахтин / сост. С. Г. Бочаров, примеч. С. С. Аверинцев и С. Г. Бочаров. – М.: Искусство, 1979. – 423 с.
4. Берген Д. Формирующиеся и будущие контексты, перспективы и смыслы игры / Д. Берген, Д. Пронин-Фромберг // Игра со всех сторон (книга о том, как играют дети и прочие люди). – М., 2003. – С. 386–428.
5. Бехта І. А. Перформативність нарративу в англomовному постмодерністському тексті / І. А. Бехта // Наукові записки. Серія «Філологічна», – Острог: НУОА, 2013. Випуск № 32. – С. 41–42.
6. Как всегда об авангарде: Антология французского театрального авангарда / сост., пер с франц., коммент. С. Исаева. – М.: Тпф «Союзтеатр», 1992. – 288 с.
7. Лиотар Ж.-Ф. Состояние постмодерна / Ж.-Ф. Лиотар; перевод с франц. Н. А. Шматко. — М.: Алетейя, 1998. – 160 с.
8. Хейзинга Й. Homo Ludens; Статьи по истории культуры. / Й. Хейзинга; пер., сост. и вступ. ст. Д. В. Сильвестрова; коммент. Д. Э. Харитоновича– М.: Прогресс- Традиция, 1997. – 416 с.
9. Belsey Catherine. Critical Practice / Catherine Belsey. – London: Methuen&Co, 1980. – 163 p.
10. Lee Alison. Realism and Power: Postmodern British Fiction / Alison Lee. – London : Routledge, 1990. – 154 p.
11. Mellard J. M. The Exploded Form: The Modernist Novel in America / James M. Mellard. – Chicago : University of Illinois Press, 1980. – 224 p.
12. Schechner R. Between Theater and Anthropology / Richard Schechner. – Philadelphia : University of Pennsylvania Press, 1985. – 342 p.

УДК 371.003.13:81:37

Тичинська Н.Р. (Дрогобич)

ПРОДУКТИВНЕ НАВЧАННЯ ЯК ІННОВАЦІЯ В ІНШОМОВНІЙ ОСВІТІ

Висвітлюється проблема ефективного навчання з огляду на інноваційні процеси в сучасній освіті. Розглядається його роль та значення при підготовці майбутніх спеціалістів. Орієнтовно виокремлюється узагальнена модель продуктивного навчання.

Ключові слова: продуктивне навчання, продуктивна освіта, інновації, студент, викладач, особистість.

Освещается проблема эффективного обучения в контексте инновационных процессов в современном образовании. Рассматривается его роль и значение в подготовке будущих специалистов. Ориентировочно выделяется обобщенная модель продуктивного обучения.

Ключевые слова: продуктивное обучение, продуктивное образование, инновации, студент, преподаватель, личность.

The article deals with the problem of productive learning as an innovation in education. The role and importance of productive learning in training of future professionals is examined. A generalized model of productive learning is singled out.

Key words: productive learning, productive education, innovation, student, teacher, personality.

Постановка проблеми. Стрімкий розвиток сучасних вітчизняних інноваційних технологій упродовж останніх десятиліть зумовлює реформування усіх сфер життєдіяльності українського суспільства. Воно пред'являє нові вимоги й до системи освіти ХХІ століття, що ґрунтується передовсім на потребах нашого соціуму у вихованні всебічно розвинутих фахівців, творчих, активних особистостей, передбачаються необхідні умови для їх усебічної самореалізації. Ідеться про наполегливе впровадження певних змін у царині освіти, серед яких українські науковці особливо виокремлюють так зване продуктивне навчання (productive learning).

Початки продуктивного навчання простежуються у країнах Західної Європи та Америки. Сучасні вітчизняні вчені як представники нової гуманістичної педагогіки активно впроваджують його ідеї в освітньо-виховний процес українських середніх та вищих навчальних закладів.

Огляд останніх досліджень і публікацій із теми. Дослідження проблем продуктивної освіти ведуться ще з 20-х рр. XX ст. (С. Смирнов, А. Рівін). Цікаві напрацювання з теми містяться у працях В. Сухомлинського, Є. Ільїна, В. Шаталова та ін. На сучасному етапі розвитку педагогічної науки питання продуктивної освіти продовжують розвивати дослідники А. Бойко, С. Добровольська, С. Каплунович, Н. Крилова, О. Леонтьєва, Ю. Пластиніна, Т. Яровенко та ін. Усі вони у своїх педагогічних студіях простежують цілу низку факторів, які підтверджують ефективність продуктивної освіти та з'ясовують її можливості у розв'язанні нагальних проблем сучасного українського суспільства.

Однак цілісного, комплексного дослідження проблеми продуктивного навчання в освітанській галузі до цього часу немає. Ось чому бурхливий розвиток педагогічної науки передбачає подальше вивчення питань цього різновиду освіти.

Мета статті – з'ясувати теоретичні засади продуктивної освіти як інноваційного напрямку розвитку особистості студента.

Виклад основного матеріалу. Вітчизняна освіта XXI століття постає як одна з провідних сфер сучасного суспільства, увиразнює проблеми продуктивного навчання, що є одними з найбільш актуальних на теренах нашої країни і далекого зарубіжжя. Нагадаємо, що у Національній доктрині розвитку освіти XXI століття проголошено головною метою української педагогіки: "... створити умови для особистісного розвитку і творчої самореалізації кожного громадянина України, формувати покоління, здатні навчатися впродовж життя, створювати й розвивати цінності громадянського суспільства; сприяти консолідації української нації, інтеграції України в європейський і світовий простір як конкурентоспроможної і процвітаючої держави. Система освіти має забезпечувати передовсім виховання людини демократичного світогляду, формування в молоді цілісної наукової картини світу, сучасного світогляду, творчих здібностей і здатності до самостійного наукового пізнання, самоосвіти і самореалізації особистості, підготовку кваліфікованих спеціалістів, здатних до творчої праці, професійного розвитку та конкурентоспроможних на ринку праці, інноваційний характер навчально-виховної діяльності, індивідуалізацію навчання й виховання" [4, с. 9].

Сьогодні загальновизнано, що методи традиційної моделі освіти, спрямовані передовсім на передачу знань, умінь та навичок, не відповідають вимогам суспільства XXI століття. Негайного й кардинального реформування потребують не лише назва, а й зміст, форми і методи сучасної теоретичної та практичної педагогічної науки.

Так, продуктивне навчання як значний крок уперед в освіті XXI століття має на меті становлення вільної, активної, самостійної та творчої особистості, котру вважає основним суб'єктом навчально-виховної діяльності.

Однією з характерних особливостей продуктивної освіти є її креативна спрямованість, що передбачає систематичний і послідовний розвиток творчої активності та творчого потенціалу людини. Відтак Б. Ананьєв трактував останні як яскраві прояви індивідуальності кожної особи [1]. Ми погоджуємося з дослідником у тому, що індивідуальність є головною запорукою успішного особистісного становлення, вищою духовною цінністю суспільства, його головною продуктивною силою. Розвиток творчої особистості постає головним завданням сучасної педагогіки в органічній єдності її різноманітних засобів [2]. З огляду на це, продуктивним навчання вважається тоді, коли воно орієнтоване на індивідуальну творчу самореалізацію студента.

Психолог Л. Виготський ще у 20-х рр. XX століття виокремив положення про те, що гармонійний і цілеспрямований розвиток особистості можливий лише за умови залучення дитини до активної самостійної діяльності, котра, на його думку, максимально сприяє саморозвитку та самовдосконаленню вихованця. Головною запорукою успішного виконання поставленого завдання вчений вважав зміну організації навчально-виховної діяльності, а саме перехід педагогічного процесу від об'єкт-суб'єктних відносин, де вчителів відводилася головна роль у здійсненні освітніх процесів, до суб'єкт-суб'єктних стосунків, у центрі яких поставала особистість вихованця з її поглядами, потребами і переживаннями. З приводу цього Л. Виготський писав: "Основою виховного процесу повинна стати особиста діяльність учнів, а мистецтво вихователя – стимулювання, коригування та, зокрема, спрямування цієї діяльності у правильне русло" [3, с. 82]. З огляду на це, зміна статусу учня з об'єкта освітнього процесу на його суб'єкт сприятиме глибшому оволодінню певним обсягом знань: навчальний матеріал буде запам'ятовуватися не механічно, а усвідомлено; активна участь у засвоєнні інформації викликатиме інтерес до учіння і наукових студій, спонукатиме до прийняття самостійних рішень, розвиватиме інтелект і волю школярів – і цим самим активізуватиме формування особистості.

Як бачимо, продуктивна освіта передбачає демократизм у стосунках між учасниками навчально-виховного процесу, надаючи тим самим дітям більшої автономії в забезпеченні їхнього розвитку та саморозвитку, обмежуючи педагога функцією дорадника. Л. Виготський свого часу вважав: "Педагог повинен бути лише організатором виховного середовища, його [вчителя. – Н.Т.] основне завдання – регулювання та здійснення контролю над самостійною діяльністю учасників виховного процесу" [3, с. 82]; [8]; [9].

Саме тому педагоги вищої школи надають великого значення в умовах сьогодення самостійній активній діяльності студента як суб'єкта освітнього процесу. Сучасні науковці постійно наголошують, що продуктивне навчання має на меті самостійний особистий розвиток вихованця заради створення власних освітніх продуктів. Така діяльність має конструктивно-оцінний характер та забезпечує створення всіх необхідних умов для реалізації творчого потенціалу студента, його саморозвитку в навчальній діяльності. Інакше кажучи, продуктивна освіта – це самоосвіта [6].

Для успішного здійснення продуктивної освіти провідні вітчизняні педагоги радять застосовувати найрізноманітніші інтерактивні технології, що ґрунтуються на концептуальних засадах особистісно

орієнтованого навчання (свобода як навчальної, так і викладацької діяльності; саморозвиток особистості; розвиток самостійного критичного мислення; відповідальність за власні вчинки та сміливість у прийнятті рішень тощо). Услід за дослідниками О. Пометун та Л. Пироженко серед найпоширеніших сучасних інтерактивних освітніх технологій вважаємо за потрібне виокремити такі: а) кооперативного навчання (робота в парах, ротатійні трійки, “Карусель”, “Акваріум” та ін.); б) колективно-групового навчання (“Мікрофон”, “Мозковий шторм”, “Дерево рішень” та ін.); в) навчання впродовж гри (імітації, рольові ігри, драматизація); г) навчання під час дискусії (“Метод ПРЕС”, “Безперервний шквал думок”, “Дискусія”, “Дебати” та ін.) [7].

Продуктивна освіта стає в умовах сучасного українського соціуму потужним стимулом до співтворчості, спільного мислення, партнерства всіх учасників навчально-виховного процесу, де кожен має право на відверте вираження власних думок – не підлаштовуючись під когось, а опираючись на власну ініціативу, самоорганізованість та самовизначеність [5, с. 278].

Отже, орієнтовно узагальнена модель продуктивного навчання передбачає низку чинників:

- наявність мотивації;
- особистісне становлення кожного студента;
- підвищення ролі розвивального навчання з урахуванням індивідуальних особливостей особистості;
- використання активних методів здобуття освіти;
- налагодження тісної взаємодії між усіма учасниками навчально-виховної діяльності на основі гуманістичних принципів (перехід на суб’єкт-суб’єктні відносини);
- створення сприятливих умов для повноцінного розвитку здібностей і талантів вихованця, його творчого самовдосконалення;
- формування у студентів твердої волі, стійких моральних переконань, почуття людської гідності та громадянської відповідальності;
- можливість використання набутих знань та вмінь у реальних умовах сьогодення;
- розвиток самостійного критичного мислення та творчих проявів студента;
- перетворення навчальної діяльності на самостійні дослідження, пошук джерел інформації;
- глибоке осмислення студентом власної діяльності і життєвих цілей, усвідомлення власної компетентності;
- активну участь студента в освітньому процесі.

Як видно з наведеної моделі, продуктивне навчання відрізняється від традиційного зміною місця і ролі основних учасників освітнього процесу, зосередженням на самостійній творчій діяльності студента як головного суб’єкта навчання.

З огляду на це, кінцева мета продуктивного навчання полягає у створенні активного освітнього середовища та його демократизації, а відтак і в демократизації всього суспільного життя.

Висновки. Отже, доходимо висновку, що продуктивне навчання є вагомим кроком уперед у становленні та розвитку сучасної вітчизняної педагогічної науки. Розвиваючи його принципи та втілюючи їх у життя, працівники вищих навчальних закладів покликані забезпечити Україну новим поколінням висококваліфікованих спеціалістів, які б в умовах науково-технічного прогресу могли постійно продукувати нові ідеї та творчо використовувати результати своєї діяльності в реальних умовах ХХІ століття.

Перспективи подальших досліджень. Запропонована стаття не претендує на вичерпне висвітлення проблеми продуктивного навчання. Окремого дослідження й подальшого аналізу потребують питання ролі педагога у формуванні досвіду продуктивної освіти студентів, а також порівняльний аналіз продуктивного та традиційного навчання.

Список використаних джерел

1. Ананьев Б.В. Задачи психологии искусства [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.aquarun.ru/psiv/tvor/tvor24.html>.
2. Бойко А. М. Інноваційний характер сучасної освіти / Анжела Бойко // Філософські обрії. – 2008. – № 19. – С. 223–234.
3. Выготский Л.С. Психология / Лев Выготский. – М. : ЭКСМО-Пресс, 2000. – 1008 с.
4. Національна доктрина розвитку освіти. Затверджена Указом Президента від 17 квітня 2002 року № 347 / 2002 // Педагогіка і психологія професійної освіти : наук.-метод. журнал. – 2002. – № 2. – С. 9 – 22.
5. Олексенко Н.І. Інноваційні підходи до проведення навчальних занять при підготовці фармацевтів / Н.І. Олексенко // Проблеми і перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти : зб. наук. пр. за ред. Л.Л. Товажнянського та О.Г. Романовського. – Вип. 9 – 10 (13 – 14). — Х. : НТУ «ХПГ», 2006. – С. 277 – 284.
6. Пластынина Ю.Л. Роль учителя в формировании опыта продуктивной учебной деятельности у школьников / Ю.Л. Пластынина // Вектор науки ТГУ. – 2011. – № 4(7). – С. 223 – 225.
7. Пометун О. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід / Пометун О., Пироженко Л. – К., 2002. – 136 с.
8. Тичинська Н.Р. Формування особистості у педагогічній спадщині М.І. Пирогова : дис. ... канд. пед. н. : 13.00.01 / Тичинська Наталія Романівна. – Дрогобич, 2013. – 271 с.
9. Ткачов Н.О., Ткачов С.І. Формування у студентів потреби в самоосвіті / Н.О. Ткачов, С.І. Ткачов // Університетська освіта України ХХІ століття: проблеми, перспективи, тенденції розвитку : міжнародна науково-практична конференція. – Х., 2000. – С. 199 – 201.